

ante roca

FOTOGRAFIJA KROZ NOB

MUZEJ REVOLUCIJE NARODA HRVATSKE, ZAGREB, 25. XI - 9. XII 1975, 9 - 13 i 17 - 20 sati

IZDAVAČ: ULUPUH
I MUZEJ REVOLUCIJE
NARODA HRVATSKE
ZAGREB

DIZAJN, KATALOGA
I PLAKATA: N. PEPEONIK

NAKLADA: 1000

TISAK: IZDAVAČKI ZAVOD
JUGOSLAVENSKE AKADEMIJE
ZAGREB

ante roca

FOTOGRAFIJA KROZ NOB

MUZEJ REVOLUCIJE NARODA HRVATSKE, ZAGREB, 25. XI - 9. XII 1975, 9 - 13 i 17 - 20 sati

nije li atlantida, čudesna zemlja potopljena pod debelim morem, izmišljena samo zato da bi vrijeme koje se neprekidno potapa iza nas negdje dobilo svoju prostornu prisposobu, ili svoju domovinu, svoje pribježište? duboki kontinent pamćenja, zemljopis šljunka u koji propada trenutak po trenutak; i onaj što se ospe kao kišica i onaj koji se strovali kao gromada jednako završi u tihu viru, kotrljanju, glogotu i ničemu.

ne zaboraviti; uloviti u padu; koliki je napor života uloženi u taj lov: a kamera nije ništa drugo nego u njemu usavršeno oružje. jer uvijek postoje razlozi da se sačuva veza dna i površine: barem zato što nam prošlost prethodi, to jest prije nas je krenula prema budućnosti, pa bi se molo reći da nas vodi na tome putu. u takvoj je službi lovila i kamera ante roca od 1943. godine.

ante roca najradije ili barem najčešće fotografira kuće. dobar dio novije hrvatske arhitektonske povijesti zabilježen je u njegovu arhivu. odakle ta naročita naklonost, žasto upravo kuća antu rocu toliko privlači? čime kuća nagrađuje onoga koji nju pretpostavlja »živim prizorima« »čudima prirode«, te njihovim slikama i kipovima? ova izložba, koja nas vraća počecima rocina djelovanja, na primjeren način otkriva taj duboki razlog. u jednom obratu bachelardovske sanjarije. roca je kuću vidio kao ono što je šticeeno, a ne kao ono što štiti. on je destrukcije počeo učiti što je gradnja. umjesto smirenog poretka »podruma«, koji kao podsvijest stoji ispod svega, zatim zemnog tijela kuće, i »tavana«, u kojemu se sve nagrađuje ili završava, roca je gledao pukotine, razvaline, ispremiješane dijelove; i uvijek, ispod i iznad svega, ljudsku ruku. tek videći smrt kuće mogao je uvidjeti da je kuća živa. i otada pa nadalje nije to nikada zaboravio: u strehi od daske i dronjka razabrao je žilavi život embriona, u loncu koji se krpa — buduće ognjište, stol i policu. u tom beskrajnom krajoliku razaranja i u najrazorenijoj kući prepoznavao je besmrtnost. i to poznavanje arhitektonske sjemenke, ne one iz cigle, betona ili kamena, nego one iz džepa i rukava, odredilo je njegovu ljubav prema kući.

rocine fotografije imaju visoku dokumentarnu vrijednost. rat je već duboko i daleko, gradovima su zarasla lica i u kojemu bi se olgedalu još razabirale brazgotine ako ne na ovim četvorinama papira, svjetla i sjene. upozoravamo posebno na zadarski ciklus gdje su zabilježeni tako neobični »generacijski« odnosi među kamenjem, zdravi antički stupovi na prahu najmlađeg doba. ali nije ta dokumentarna vrijednost ono što nas prije svega dohvaća. rocina »neorealistička« slika tiče se suvremenog senzibiliteta; sudionička priroda i privržene stvari na njegovim fotografijama i strašna tvar rata pretvaraju u ljudsku građu. slučajna sunca u roca su namjerna. i kad vrške plota upotrebljava kao pokaznu strelicu, on ipak od svega najradije slika smiješak.

smiješak iz potopljene zemlje! zar se ne isplati roniti?

ž. čorak

ANTE ROCA, rođen je u Vodicama 1905. Član je Udruženja likovnih umjetnika primijenjenih umjetnosti Hrvatske. Kandidat-majstor umjetničke fotografije AFIAP (Artiste Federation internationale de l'art).

Fotografijom se bavi od svoje 16. godine kao amater, da bi se 1941. g. zbog laganijeg vršenja ilegalnog rada tog posla prihvatio aktivnije.

U partizane odlazi 1943. godine gdje osim puške nosi sa sobom i fotoaparata, pa je iz toga vremena među brojnim snimkama nastao i ciklus fotografija pod imenom »Svjetlo na pepelu« pod kojim je naslovom u vremenu od 1961—1974. g. priređivao svoje samostalne izložbe u Zagrebu, Titovoj Korenici, Udbini, Gospiću, Ličkom Osiku, Perušiću, Splitu, Šibeniku, Vodicama, Beogradu, ponovo u Zagrebu, Sisku, Glini i Nišu, a 1961. g. i izložbu umjetničke fotografije u Splitu.

Sudjelovao je na 179 kolektivnih izložbi u zemlji i inozemstvu. Na dvadesetak izložbi dobio priznanja u vidu nagrada, diploma i plaketa. Dobitnik je diplome i plakete Narodne tehnike grada Zagreba i Vijeća narodne tehnike SR Hrvatske, zlatne značke zaslužnog člana FKZ, spomen-medalje Općeg Sabora grada Zagreba, te Ordena zasluge za narod sa srebrnom zvijezdom.

Začudo je da se u tim danima našla i kamera i čovjek sa rezultatima koji nisu samo dokumentacija i ne samo optužba već jedno duboko suosjećanje i jedan umjetnički pečat.

Vjenceslav Richter
(Iz knjige utisaka 1961)

... a onda, opet, ruši se u čađu kuća i bašta s iščupanim plotom, i selo s praha ugljevlja i kreča raste u bajte i sijeja životom ...

Vladimir Popović

Sijeja životom to čudno svjetlo na pepelu garišta izgorene sreće doma —

sijeja životom razdrti zid, polomljeni krov, izbušeni stog, raspadnuti pleter, rascijepljeno stablo, zgužvani lim, raskrečena ruševina, rasklimana taraba, razbito okno, utabano blato —

sijeja životom poriv održanja, sijeja prijeteći prkos nicanja što snazi rušenja suprotstavlja snagu gradnje —

sijeja životom ta arhitektura nužde i snalažljivosti, čemera i ponosa, arhitektura brloga i palače buduće pobjede —

sijeja životom nacionalne vrijednosti što inkarnirana u arhitekturi poprima te forme deformiranosti unutar kojih nacionalni odraz — vitalnost — nalazi svoju arhitektonsku konkretizaciju —

sijeja životom riječi pjesnika i kamere fotografa što su puški dodali snagu svojih intimnih preokupacija —

sijeja životom dijela Like i Krbave, da bi u svojoj općoj vrijednosti iskazalo našu zemlju —

sijeja životom Ustanka, Borbe i Pobjede da bi se tako ova mala tema uključila u velike vrijednosti ponosa nad našom Stvarnošću —

sijeja životom svjetla na pepelu garišta iz kojeg je buknula sreća našeg doma.

Andrija Mutnjaković

